

JANNEWIETSKES WIL BLIJVEND VERSCHIL MAKEN

Het gesprek met Jannewietske op de bouwplaats van de a.s. Floriade in Almere schiet heen en weer van Friesland (waar haar roots liggen) naar Hellevoetsluis (waar ze zich in haar pubertijd in een grote uitbreidingswijk leert redden), weer terug naar Friesland (waar ze als gedeputeerde de inschrijving van Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 wint) en opnieuw naar het westen, waar ze nu neergestreken is om de totstandkoming van de Floriade in Almere te leiden. Voor die laatste functie heeft ze gewoon gesolliciteerd. De rode draad in haar leven is dat ze een blijvend verschil wil maken voor de gemeenschap. Wat drijft haar om met die op het oog totaal verschillende evenementen in Friesland en Flevoland aan de slag te gaan, hoe ziet zij haar rol als landmaker en zijn er veel beren op de weg?

Als zij in 2007 in Friesland net gedeputeerde met cultuur in haar portefeuille is geworden, neemt Jannewietske het initiatief voor de inschrijving van Leeuwarden als Culturele Hoofdstad van Europa in 2018. Dat Leeuwarden als culturele hoofdstad waarde kan genereren voor de Friezen wordt op dat moment overigens niet door iedereen gezien. Dat is het Calimero-gevoel van Friesland ten opzichte van de andere provincies. Bovendien wordt de stad Leeuwarden niet door alle Friezen als de hoofdstad van de provincie gezien. Dat houdt haar echter niet tegen om het verschil te willen maken als 'binnenste buitenstaander', zoals ze dat zelf noemt. "Ik zag wat eraan schortte, wat zo gesloten bleef en hoe dit open gelegd zou kunnen worden", zegt ze. "Ik kon ook ver gaan omdat ik als Friezin er gewoon bij hoor. Ik voelde sterk dat ik dit mogelijk moest maken, dat het in mijn leven verweven zit om dit te gaan doen. Alles leek samen te komen, zelfs het overlijden van een goede vriend gaf mij extra kracht hiervoor". Ze noemt het een innerlijke gedrevenheid om het gebied deze manifestatie te gunnen. Een belangrijk motief is om een nieuw toekomstperspectief voor de jongeren in het gebied te bieden, zodat zij daar kunnen blijven wonen, werken en genieten. De pijn die zij zelf voelde in haar jeugd toen zij met haar ouders verhuisde naar Hellevoetsluis, speelt hierbij wellicht een rol. "Ik was daar echt volkomen niet op mijn plek in die nog zieloze omgeving". Nu ziet zij dat die ervaring haar gevormd heeft om zich in te zetten voor de gemeenschap, of het nu de positionering van Friesland betreft of een groene stedelijke ontwikkeling in een metropoolregio Almere.

Ga nooit het veld in met de gedachte dat je gaat verliezen

Na haar vertrek als gedeputeerde in Friesland (omdat haar partij na de verkiezingen niet terugkeert in het College), komt de functie bij de Floriade langs. Aanvankelijk ziet ze weinig in zo'n tuinbouwtentoonstelling. Anderen stimuleren haar echter om het masterplan te lezen. Met name de verbinding tussen de Floriade en de toekomstagenda voor de stad en regio prikkelt haar om te solliciteren. Ze ziet grote parallellen met het traject in Friesland. "Ik wil impact hebben met een wereldevent, maar vooral deze impact brengen naar het dagelijks leven van de mensen". Sommige lessen uit Leeuwarden zullen haar ongetwijfeld van pas komen. Zo gaf Foppe de Haan, wereldberoemd trainer van voetbalclub Heerenveen, haar indertijd de goede raad om nooit het veld in te gaan met de gedachte dat je al verloren hebt voordat de wedstrijd echt begint. Ook bracht het toen veel energie om buiten de vesting van het Provinciehuis actie in gang te zetten met een troep jonge rebellen. Die positieve energie, die culmineerde in de ontlading van een grote groep Friezen op een plein in de stad toen de uitslag bekend werd gemaakt, heeft ze later wel gemist toen het project door de gevestigde orde van de ambtelijke organisatie werd geadopteerd. Haar oorspronkelijke intentie om blijvend verschil te willen maken leek te verdampen daardoor en vele betrokkenen van het eerste begin bleven met een gefrustreerd gevoel achter. Dat is nu weer bijgetrokken. Het hoort ook wel bij zo'n langjarig traject, waarbij het moeilijk is om de spanningsboog goed te houden. Dat zijn belangrijke lessen bij de realisatie van de Floriade in Almere.

"Ik wil impact hebben met een wereldevent, maar vooral deze impact brengen naar het dagelijks leven van de mensen".

Inhoudelijk is het ontwerp voor de Floriade helder en innemend. De essentie is een raster, dat door Winy Maas is getekend, met binnen het raster vrije ruimte voor bedrijven om iets te creëren wat te maken heeft met de ambities van de Floriade, i.c. groenstedelijke ontwikkeling combineren met de economische, ecologische en maatschappelijke ontwikkeling van de stad. Internationale projectontwikkelaars kunnen hier bijvoorbeeld hun meest interessante ontwikkelingen op het gebied van groene stedelijke ontwikkeling bouwen en dit na de Floriade verkopen. Tijdens de Floriade zullen er ook echt bedrijven actief zijn en mensen wonen op het terrein. De Urban Greeners zijn op dit moment op een eiland net buiten het grid al bezig met groene innovaties. Over vijf jaar moet er een nieuwe wijk staan, maar op het moment dat wij daar het gesprek hebben met Jannewietske, moeten de eerste bomen nog gekapt worden.

Lineair of organisch ontwikkelpad?

Ook organisatorisch is de verwezenlijking van de Floriade nog een beetje een puzzel. Haar eigen werkschema voor de BV is een simpele tekening met een aantal ballen, die projecten voorstellen. Zij ziet de dwarsverbanden. Dit organische beeld zal naar haar verwachting spoedig worden aangevuld met meer ballen. Hoe dit dan weer inzichtelijk blijft, weet zij ook nu ook nog niet. Dat zal zich gaandeweg wel ontwikkelen; dat heeft de ervaring haar geleerd. Veel geeft zij wel uit handen, zodat ieder zijn eigen verantwoordelijkheid kan nemen.

De gemeente daarentegen heeft een goedbedoelde poging gedaan om voor de intern gemeentelijke organisatie alle relaties op een A4 te zetten. Dat lineaire beeld levert één pagina op met een wirwar aan betrokken afdelingen, hiërarchieën en overleggroepen. Dat plaatje heeft er gelukkig toe geleid dat er binnen de gemeente nu één projectteam is, dat rechtstreeks onder de gemeentesecretaris ressorteert. Dat team staat los van de bestaande sectoren in de gemeentelijke organisatie en heeft voldoende mandaat om snel beslissingen te kunnen nemen.

Net zoals in Friesland, worden nu ook bij de Floriade allemaal projecten bedacht en opgestart, die voor financiering misschien gaan concurreren bij dezelfde fondsen. Ze mist daarbij vooralsnog de onderlinge verbinding tussen projecten. "Ik weet onvoldoende over hoe het nu georganiseerd wordt, maar ik zie dat er vooral losse projecten en programma's worden ontwikkeld, terwijl niemand de dwarsverbanden legt. Er is ook niet een mechaniek geïntroduceerd om de projecten te koppelen. Daar zit ook de innovatie, in de verbindingen. Het is allemaal veel slimmer te organiseren als je het combineert", zegt Jannewietske. De gemeente, provincie en rijk doen mee in deze carrousel, maar gelukkig is er nu één iemand aangesteld, die dit voor de betrokken overheidspartijen gaat regisseren en de verbindingen gaat maken. Deze figuur functioneert als een soort van buitenboordmotor voor alle partijen. "Voorlopig houdt mijn BV het allemaal nog in eigen hand", verzucht Jannewietske.

Landmaken als culturele opdracht

“Je kan pas gaan bijdragen aan de ‘global goals’ als die doelen concrete betekenis krijgen voor mensen op verschillende niveaus. Zowel in Friesland als nu in Almere ziet ze dat als culturele opdracht. Door het verbinden van groepen mensen, die elkaar misschien niet dagelijks spreken of zien, hen te laten samenwerken en hen betekenis te laten geven aan onderdelen van het programma. Dat maakt dat ze misschien structureel gaan bijdragen in de ontwikkeling van de stad, misschien ontstaan er daardoor wel nieuwe bedrijven. In Friesland worden bijvoorbeeld de souvenirs voor de Culturele Hoofdstad gemaakt door een groep mensen in een bepaalde wijk.

Als landmaker krijgt Jannewietske nu toch weer een rol in het programma van Leeuwarden 2018. Dat had ze in 2007 niet kunnen bedenken: “Je hebt je met de portefeuille van je opvolger niet meer te bemoeien, dus ik heb het los gelaten”. Het idee is om tijdens Leeuwarden2018 een zogenaamde green exit room (werktitel) te maken waarin deelnemers/bezoekers vraagstukken op moeten lossen terwijl het water hen letterlijk naar de lippen stijgt. Op deze manier wordt de innovatieve kracht van de mensen getriggerd en leren ze op een nieuwe manier vraagstukken te adresseren. Wanneer ze de oplossing hebben gevonden, komen ze in een green happiness room. Deze rooms gaan de komende tijd naar allerlei festivals om bewustwording te stimuleren en om stukjes Floriade te laten zien. “Zo stimuleren we de inzet van individuen met behulp van concrete culturele projecten. Zodat iedereen op een lichte manier stappen kan zetten en kan bijdragen aan de oplossing.” Daarmee trekt Jannewietske in onze ogen de rode draad in haar leven weer door om blijvend verschil te willen maken voor de gemeenschap.

Tekst: David van Zelm van Eldik (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
Peter Heerema (LOCUS)
Philine Krosse (Dutchess Design)

